

מסורת הש"ס

6) גי'א שמתן לו שכי'... רש"י (ב) ב"ק קע"ג (ג) שם (ד) ב"ק קע"ג (ה) גי'א נכרלה וכן ה"א בערוך נ"י ערך נ"ד ק"ל (ו) ו"ה ג"א (ז) ו"ה"י פ"ק הגזל פ"י נ"ה" (ח) ו"ל א"הו.

תורה אור השלם

- 1 כימות תתן שקרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואילו הוא נשוא את נפשו ולא יקרא עליו אל ה' והיה כך חטא: דברים כו טו 2 אל תגזל דל כי דל הוא ואל הרבא עני בשעור: משלי כב כב 3 כי י' ריב ריבך וקבע את קבעיהם נפש: משלי כב כג 4 כן אירוחו כל בצע בצע את נפש בעליו יקח: משלי א יט 5 לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלך את קבעיהם נפש: ויקרא טו יג

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

ואידך הוה מיבעי ליה לכדתניא. להענישו כאלו הוא נוטל את נפשו דתניא וכו' ומסקנא כל הכובש שכר שכיר וכו' ואלו הוא נושא. כל עלמא הוא מוסר נפשו עליו לעלות בכבש נכבו וסיקן בעלמא לישול לתלות בזלין כשעלה תמרים ומסר נפשו עליו למיתה שמה יפול מן הכבש או מן האילן: ה"ג ד"ל ואלו הוא נושא אם נפשו. ופליגי בהא רב הונא ורב הסדא במשמעותא דקרא דאמר נפשו של שכיר נעשש עליו כאלו הורגו ומד אמר נפשו של גזן הגיד לך הכתוב שגורם מיתה לעלמו: וקבע. וגזל את גזליהם ומה יקבע מהן את נפשם שגורמים הגזלים רעה לעלמן: אל סגול דל כי דל הוא ואל סדא וגו'. אף אם דל הוא ואין לו עור אצל תגולתו. והוא אחד מארבע לשונות שמי משמש בהן: אס: דהשפא. לאחר גזילה דהיינו גזל: משום העלנו נפש. והכי משמע וקבע את קבעיהם נפש את קבעיהם משום קאמר מה מעם קבע את קבעיהם משום דנטלו נפש: אימתי בזמן שהבעו לא תבעו אינו עובר עליו: ת"ר לא תלך פעולת שכיר יכול אפילו לא תבעו ת"ל אתך לדעתך יכול אפי' אין לו ת"ל אתך שיש אתך יכול אפי' המחזהו אצל חנוני ואצל שולחני ת"ל אתך ולא שהמחזהו אצל חנוני ואצל שולחני: המחזהו אצל חנוני ואצל שולחני אינו עובר: איבעיא להו חזור או אינו חזור רב ששת אמר אינו חזור ורבה אמר חזור רב רבה מנא אמינא אה מדקתני אינו עובר עליו מעבר הוא דלא עבר הא מיהדר הדר ורב ששת אמר מאי אינו עובר אינו בתורת לעבור: בעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אין עובר משום בל תלין אומן קונה בשבב כלי והלואה היא או אין אומן קונה בשבב כלי ושכירות היא אמר להו רב ששת יעובר והתניא אינו עובר התם שהמחזהו אצל חנוני ואצל שולחני נמא מסייעא ליה ההנותן מליתו לאומן גמרה והודיעו אפי' מבאן ועד עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין נתנה לו בחצי היום מששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין ואי אמרת אומן קונה בשבב כלי אמאי עובר אמר רב מרי בריה דרב כהנא ב"בנדא דסרבלא למאי יהבה גיהליה לרכוכי

ק"ב

חוזר עליו או אינו חוזר עליו. היכא דל"ל אני פוטרך לגמרי אפי' לא יתן לי פשיטא דאינו חוזר דאם לא קן ככל מחילה בעלמא מיבעי ליה אי בעי קנין או לא והיכא דל"ל נמי אני פוטרך אס יפרע לי שולחני פשיטא דחוזר כיון דלון שולחני רוצה ליתן לו והכא מיירי כשאמר ליה הפועל סתמא שיסמוך על שולחני ומיבעיא ליה מי אמרי' לדעתמא דכי סמך אס יתן לו או דלמא לגמרי פוטרו אפילו לא יתן לו וא"ל פשיטא שלא פטרו לגמרי אלא דוקא אס יתן שרי שולחני יכול לחזור בו אפי' נמעמד שלשתן כיון שאין לבעל הבית בידו לא פקדון ולא מלוה וכיון דיכול לחזור מסתמא לא פטרו לגמרי דלאו כשופטמי עסקין ו"ל דלעולם איכא למימר שפטרו לגמרי ומתחייב לו שולחני מדין ערב דכשמתמיכו השולחני הוה כאומר סמוך עליו ופטור בעל הבית לגמרי וה"ה דהוה מצי למיבעי אס השולחני יכול לחזור בו אס לאו דהא כהא מליא והשחמא מוכח דמחילה אינה זריכה קנין דע"כ כהא בלא קנין אפי' דקנין לא שייך אלא כשפטרו לגמרי כהדיא ואפי' לא פטרו לגמרי בפירוש כיון שהקנה לו דומה ודאי שלפטרו הקנה לו דאם לא קן מאי לרף קנין ודפטרו כהדיא פשיטא דאינו חוזר דכפרישית ובהא לא מיבעיא ליה אלא ודאי בלא קנין איירי ומיהו מצינו לפרש דהכא איירי כשאמר ליה כהדיא אני פוטרך אס יתן לי וסא לא לחזור עליך ופליגי כל זמן שלא חוזר בו שולחני אס יכול לחזור על צע"כ ולהו הפירוש נמי יש להוכיח קצת דמחילה אינה זריכה קנין מדאמר רב ששת אינו חוזר אלמא פוטרו כל זמן שירצה שולחני לפרוע לו ובלא קנין מיירי דבקנין אפילו רצה מודה ועוד ו"ל דפלוגתא דהכא לא שייכא מידי למחילה דל"כ פועל חוזר על צע"כ ולא פליגי אלא לענין כל תלין כשחוזר בו מיד ביום ראשון על צע"כ ולרז ששת אינו חוזר עליו לענין להחמיצו בלא תלין כיון דניחוק שעה אחת ממנו כשעמד אצל שולחני שוב אינו חוזר לאיסור כל תלין ורבה אמר כיון דתוך זמנו חוזר הוה דמעיקרא ודייק רבה מנתנימן דקמי המחזהו אצל שולחני אינו עובר עליו משמע דוקא כל זמן שעומד אצל שולחני הא מיהדר הדר

עין משפט ונר מצוה

קבא א מ"י פ"ה מ"ל שבתות הלכה ב סמך ללון קצת טו"ס ח"מ פ"י שלט פ"י ב: קבב ב ע"י כ"מ הלכה ד טו"ס שס פ"י 1: קבג ג מ"י פ"י מ"ל שבתות הלכה ד סמך עשין פט טו"ס ח"מ פ"י או פ"י ב וישן טו"ס ע"י ח"מ פ"י ספ"י טו נגה"י: קבד ד ה מ"י שס פ"ה הלכה ג סמך ללון קפא טו"ס ח"מ פ"י שלט ספ"י ו:

לענין רש"י

פולק"ר [פולק"ר]. קדו. פולק"ר [פולק"ר]. לרדוך בר [ולק"ר].

מוסף רש"י

אל תגזל דל כי דל הוא. אפי' של הא ואין לו מה נהנו (ב"ק פ"ט.) ואל תבא עני בשעור. משער עני ולקט שטחה ופאה המחולקין בשערין אל המלכהו כס (שם.) וקבע את קבעיהם נפש. גזל נפש גזליהם. (שם.) ואי אמרת אומן קונה בשבב כלי אמאי עובר. אס זמני קא מתן ליה ויהיה ולא שכירות היא (שם) צ"ל. בברא דסרבלא. פולק"ר נגה"י (שם.) לבטויש. פולק"ר נגה"י ויכרו לרצה והתם עמי סוס הדריכות. כל זריכה נמשה דשכר יס הוא ולא קבלן דלקטי כשכח (שם.)

היינו שבחיה לא צריכא דקא

וחוזר לאסורו דאי לא שעת דמי דמי ולא דמי להא דקמי אחר זמני אינו עובר עליו ולא קמי אינו יכול דתא ליכא למיטעי ורב ששת דמי דאינו בתורת לעבור עליו כלל אפילו יחזור בו ומיהו צירושלמי דשבעות גבי חנוני על פנקסו דנשבעין ווטולין מבעל הבית קאמר דדוקא כשלא העמיד לפועלים אלא חנוני אכל העמידם אלא אין בעל הבית חייב לפועלים כלום ומפרש רב אלפס דירושלמי אחי אליצא דרב ששת וסבר כמותו אכל מ"מ לידוך קי"ל כרנה ומוקי יהיה דלא פליגי לענין כל תלין אלא לענין אס לרף קנין בעל הבית לשלם לפועלים אס לא וכן משמע בפ"ק דקדושין (דף טו. ושם) דמחילה אינה זריכה קנין גבי עברי דקאמר למה לי שטרט ליתא ליה בחפי תרי זיל אמר רבא ואת אומרת עבד עברי גוסו קמי והרב שמחל על גרעונו קנין גרעונו מחול משמע דאי לא דגופו קנו לו היה יכול למחול ובלא קנין איירי דבקנין לא היה כרף שטר דאפילו עבד כנעני קונה עבד בחליפין דממוכה כהשולט (גיטין דף נט: ושם) דקאמר שקל כומתא וסדא זה ואמר קמי הא וקני נפשו וקאמר דלא עשה ולא כלום משום דהוה ליה בכליו של מקנה אכל אי הוה בכליו של קונה הוה קניא נפשה בחליפין וכן צפרק הטשא (כחובות דף קד.) אמרין דלאחר כ"ה שנה אצדא כחובתה משום דמסתמא מחלה ואע"ג דלא עשתה שום קנין דבקנין לאלתר נמי אצדא כחובתה ומדאמר לעיל כחזרו נשך (דף ע"א:) תן על גבי קרקע והפטר והפטר הורק בגיטין (דף ע"ח: ושם) וזמן לי והפטר אין רחיה דאיכא למימר דלאירי בקנין ואין להקשות מה"ג שפירש בפ"ק דסנהדרין (דף ו. ד"ה זריכה) גבי פשרה זריכה קנין דשניהם זריכה קנין המחול כרף להקנות שמחלו והמשלם כרף להקנות ששלם לו החצי דשאי פשרה משום דמי למחילה בטעות שאלו היה יודע שהיה זוכה בדין לא היה מוחל ולהכי זריכה קנין דאליס טפי והא"ה טעמא נמי איכא מאן דבעי ג' ולא סגי בז' משום דמי למחילה בטעות כל שכן אס לא נפרש כמו שפירש בהלכות גדולות אלא הקנין עושין קודם שישמעו שיקיימו דברי הפשרנים ובלא קנין יוכלו לחזור בהן כשישמעו הפשרה דלאו לא קשה כלום: אומן קונה בשבב כלי בו' אמר ר' עובר. פ"י יש ענין שעובר כגון היכא דליכא שבה כלי כמו בשליחא דלאגרתא או דלאגריה לבעטי אכל רב ששת סבר שפיר דאומן קונה בשבב כלי דאמר רב אשי בר חמא דרב ששת בשליחא דלאגרתא והנך דבעו מרב ששת לא היכירי כבעייתן אומן קונה בשבב כלי אלא סתם שאלו קבלן עובר בכל תלין או לאו והגמרא הוה שאומר אומן קונה כו' שלפי הפשט בו תליא הבעיא ולהכי קאמר נמי ליתא מסייע ליה שהיה סבור הגמרא דהא כהא תליא ורב ששת שהשיב עובר סגן דלון אומן קונה: ויש' חוס' מה' לה: ד"ה פ"י: שפיר